

ligenda est quedam rana discurrens per omnes lacus, lutoſaque loca, in quibus degunt ranæ: sed debet intelligi modo explicato.

Ex quibus omnibus facillimè responderetur ad omnia incommoda; quæ afferat contra nostram refolucionem Morianus quæf. 17. *Physica:* quædabit nobis licentiam amplectendi Scotticam sententiam, in fine enim art. 2. ait Morianus; si quis posset deuorare hac incommoda (loquitur de productione anatum, ranarum, &c.) poterit amplecti oppositam sententiam; quandoquidem ergo existimamus nos sufficienter ea deuorasse, de eius mandato oppositam amplectimus sententiam.

Partitio VI.

De causa finali, & eius causalitate.

DE causa finali tractare solent Physici circa finem 2. *Phys. tum Theologi prima secunda in initio, & quidam in sent. dif. 1. quia autem causa finalis est magis abstrusa, quam cetera causæ, licet non ita graues circa eam occurrant difficultates, id est opera premitum erit magis intelligibili, quam disputatio modo procedere: in hac ergo partitione videbimus, quidnam sit, quotuplex, & quænam eius causalitas?*

Nom. 10.
causa finalis
est vera causa
sa.
Obj. tam

Conſans Physicorum opinio est quod causa finalis sit vera causa Physica, attamen à non nullis impugnatur hoc modo: Causa habens tantum causalitatem metaphoricam non est vera causa Physica: sed causa finalis est huiusmodi, ergo &c. Major patet, quia causa Physica debet esse vera causa realis, at causa Metaphorica non est veræ realis, ergo causa finalis non est vera causa realis.

Respondeo negando maiorem: est quidem Metaphorica, non tamen definit esse vera realis.

Pro quo nota duplarem esse causalitatem, & motionem, seu influxum realem; Alter est, quando per illum influxum acquiritur aliquid reale in ſubiecto de nouo: v. g. quando ignis calefacit aquam, calor de nouo per illam calefactionem acquiritur in aqua, vocatürque aqua de nouo mutata, propter quam mutationem dicitur influxus ille, quo aqua mutatur, non Metaphorius, sed verus & Physicus, at vero quia per causalitatem cauſæ finalis nihil acquiritur de nouo, & tamen mouetur realiter efficiens à causa finali, inde fit vt cauſa finalis dicatur ſolum habere causalitatem Metaphoricanam, quia tamen est realis, sed realitate magis diminuta, quam sit realitas cauſæ efficiens.

Item impugnatur communiter *secundo*. Vel causa finalis cauſat, quando est, vel quando non est: non quando est: quia quando est tunc cauſat efficiens moueri à causa finali, proindeque cauſat causalitas causa finalis, quia conſitit in motione Metaphorica; postquam enim est obtentia sanitatis, tunc sanitatis non mouet amplius agrotum ad sumendas potionēs, & alia medicamenta, ad quam ſumenda mouetur agrotus, dum non habet sanitatem: non etiam potest cauſare, quando non est: quod enim non est, non potest cauſare, quia cauſatio est verus influxus, verus

autem influxus non est, niſi à vera cauſa, vera autem cauſa non est, niſi exiſtat.

Respondetur communiter duplē ad *ref.* præſens institutum eſſe finem, ſeu duplē cauſam finalē. Altera eſt cauſa finalis cui, & altera cuius; exemplifico: sanitas eſt cauſa finalis cuius, id eſt ratione cuius obtinenda ſumuntur potionēs; finalis cui eſt ipſe agrotus, cui expertur, ſeu desideratur sanitas.

De cauſa finali cui non dubitatur, quin exiſtar, dum operatur; quomodo enim experte possumus sanitatem, niſi agrotus? expertur autem res abſens, at expertur illi, ſeu pro illo, qui exiſtit, potest ergo ſolū eſte difficultas de cauſa finali cuius, de qua, concedo quod nulla cauſa cauſet, niſi ſit: ſed cauſa finalis non eſt, in eſte existentiali, concedo: in eſte obiectu, ſeu intellectuali, Nego, quod ſufficit ad veram rationem cauſa: & hoc comprobamus experientiā; nam certe realiter mouetur noſtra voluntas à re, quæ non exiſtit, cum moueat realiter infirmus à sanitate obtinendā, licet iſpa nondum exiſtat: mouetur item voluntas ad bona opera præstanda ob beatitudinem, ſeu à beatitudine non obtentā, ſed obtinendā.

Impugnatur communiter *tertio*. Nulla res *obj. tertii*, potest eſte ſuum oppofitum, ſed finis eſt oppofitus principio, cauſa autem eſt principium, er. go finis non potest eſte cauſa.

Respondeo finem & eſte principium & *ref.* finem: principium quidem in intentione, finem verò in executione; sanitas enim in intentione, ſeu ut obtinenda eſt principium in intentione, at sanitas obtenta in executione eſt finis: nec repugnat vnam, eademq; rem habere rationem oppofitorum, ſub diuersa tamen ratione, ut ſe habet finis in praefenti, habet enim rationem principij in intentione, & rationem finis quoad executionem.

Supponito ergo quod cauſa finalis sit vera *cauſa finalis* principaliter diuiditur in cauſam finalē cuius, & in cauſam finalē cui, de qua iam diſcūm eſt. Item diuiditur in cauſam finalē ultimātā, quæ non vltierius tendit, & in cauſam finalē non ultimātā, à qua vltierius tendit. Item in cauſam finalē ſimpliſiter, & in cauſam finalē ſecundūm quid: sanitas potest dici cauſa finalis ſimpliſiter: at potio, ſeu ſumpcio potionis cauſa finalis ſecundūm quid. Item in cauſam naturalē, & ſupernaturalē, quæ & ſimiles diuifiones note ſunt ex terminis.

Adverte autem hic finem, & obiectum in scientia præſertim ſpeculatiua ſapientia conuerit, id eſt eſte vnum, & idem, diſſerueque tantum per rationem; dicetur enim obiectum, quatenus eſt res illa, quæ conſiderarūt tali scientia; at vero dicetur finis, quatenus talis rei cognitione intenditur.

Vt autem cognoscamus, quid propriè ſit cauſa finalis, id non possumus melius dignoſce-*re*, niſi explicando, quidnam ſit ciuſ causalitas? cauſa enim conſtituitur formaliter in ratione cauſe per ſuam causalitatem, cauſa quidem in actu primo per causalitatem in actu primo, cauſa vero in actu ſecundo per ſuam causalitatem in actu ſecundo. Viſā ergo causalitate cauſæ finalis quidnam ſit cauſa propriè finalis, examinabitur. *Cauſali.*